ISRAELS OPPRØR MOT ROM 66-70 E. KR.

JAN LILLEBY

I flere av mine bøker og artikler har jeg nevnt en del om Israels skjebnesvangre opprør mot Romerriket, men oftest uten å gi noen full□□ uttømmende historikk. Jeg har stort sett bare henvist til Flavius Josefus' bokverk □□ «Jødenes Krig». Men derfor fant jeg nå å ville utdype bedre det som den gang førte til Israels utslettelse som nasjon. Jeg har benyttet meg av flere kilder for å kunne finne fram de viktigste opplysningene.

□□□□ Innen jødedommen har man i mange miljøer holdt på oppfatningen at jødene ble□□ *offer for Roms hat*□□ og hevn og maktsyke. Bare Rom skal ha skylda for katastrofen.
De vil aller helst fremstå som 'Uskyldige ofre for et keiserrike besatt av maktgalskap' – mere enn å tilstå at det var□□ *jødene selv*□□ som startet et opprør mot den romerske overmakten, vel vitende om hva som sannsynligvis ville bli utfallet: Total ødeleggelse.
Ser vi etter i de fire evangelier, finner vi at Jesus□ Kristus visste om at nasjonen ville bli ødelagt, dersom de ikke tok imot ham som deres Messias!
Alle kristne har vel lest Matteus-evangeliet, og erindrer lett hva Jesus sa i Matt. 23, 37-39:
□□ *«Jerusalem, Jerusalem! Du som slår i hjel profetene og steiner□□ dem som er sendt til deg! Hvor ofte jeg ville samle dine barn, som en høne samler kyllingene sine under vingene. Men dere ville ikke.*□□ - □□ ***Se, huset deres skal bli liggende øde!***□□ □□ -*For jeg sier dere: Fra nå av skal dere ikke se meg før dere sier: Velsignet være han som kommer i Herrens navn!»*
Altså: Jerusalem skulle bli ødelagt…huset deres skal bli liggende øde…uten folk som bor i dem. □□ Dette er eksakt hva historien vitner om.

DEN ULMENDE MISNØYEN I FOLKET

Ikke alle jøder aksepterte Herodes' regime. Fariseerne var det partiet som mest støttet□□ *selotene*□□ (kniv terrorister) – fordi de var veldig imot Herodes' styre, som jo gav åpning for hellenismens inntog i den jødiske nasjonen og dermed truet den jødiske/mosaiske religion. Romerne hadde uvitende gitt næring til□□ et klasseskille i den jødiske religion som kom frem under regimet til Selevkideriket.□□ (Selevkidene er navnet på□□ **en herskerslekt som i hellenistisk tid var herskere over store deler av Midtøsten**. Deres stamfar,

Selevkos 1 Nikator, var en av Aleksander den□□ stores generaler. Etter Aleksanders død i 323 fvt.)
Den inngrodde korrupsjon i□□ *senator styrte utnevnelser*□□ av romerske prokuratorer ble overført til de lokale jødiske og ikke-jødiske autoritetene. De ignorerte jødenes tilstand/holdninger/skikker. Det meste□□ av fortjenesten som kom av salg av varer på markedet i Jerusalem, gikk ikke inn i den judeiske økonomi, - i stedet gikk dette rett til eliten, og dermed bidro dette til å gjøre den vanlige jødiske befolkningen forarget og misfornøyd.
I følge Josefus, så var det□□ *tåpeligheten*□□ til de romerske guvernørene og prokuratorene som var hovedårsaken til jødenes store misnøye. Forskjellsbehandlingen hos disse reflekterte den brutale hersker makten hos de romerske keiserne. Da Pontius Pilatus ble valgt ut som prokurator□□ i Judea i år 27 e. Kr., var således forholdet mellom den vanlige jødiske mann og kvinne og romerne ganske så frynsete og oppslitt. Pilatus viste samme respektløshet for det jødiske folket som keiser Tiberius, og var snar til å bringe fram den nye kultus (med å sette opp byster av keiseren over alt) for å prøve å forskyve vekk den jødiske religion i området.
I år 64 e. Kr. var det Gessius Florus som var prokurator i Judea. Han overtok etter Albinus som hadde kommet opp fra Aleksandria etter at prokurator Festus døde av sykdom. Florus var den mest korrupte og brutale romerske over herre i Judea noensinne. Han regnes også som den politisk□□ *mest inkompetente*□□ – han hadde samme forakt for jødene som Pilatus, men var helt blottlagt for politisk smartness og plantenking; han var plump og hensynsløs.

FLORUS BLE TENNPLUGGEN SOM FYRTE AV OPPRØRET

Det kunstige klasseskillet, korrupsjonen hos både de lokales og senatets representanter i området, og den nå løpske misnøyen/forakten for det jødiske folket fyrte av et opprør □ i Cæsarea i år 66 e. Kr.
Det var selotene (kniv-terroristene) – en gjeng av disse anti-hellenister og anti-elite jøder, som gjøv løs mot de romersk støttede elite-grekerne som hadde befolket området der ved kysten.

Gessius Florus, i sitt ubeherskete sinne og i hevnlyst, dro med sin hæravdeling opp til Jerusalem der de plyndret tempelet for penger og annet, for å fremme keiser-kulten (det var Nero som hersket da) og reiste flere statuer i byen av ham selv og av keiseren. Dette gjorde jødene avsindige av raseri. Tempelet var ikke bare senter for det religiøse og sosiale liv for dem, men var regnet som et tegn/symbol på at Gud var hos dem – i deres hellige by. Da Florus slik hadde plyndret tempelet og beordret innbyggerne der til å underlegge seg hans form for polyteisme (fler-guderi), så var dette den

mest fornærmelige handling imot den jødiske religion. Det ble oppstarten til en rekke tilfeldige angrep mot romerne over hele Judea, særlig de nordlige tettstedene (nær de nåværende Golan åsene). Og i Narbata i□□ samme området. I sistnevnte klarte opprørere å fjerne de romerske offiserene som styrte.

OPPRØRET FÅR MER OG MER SPREDNING

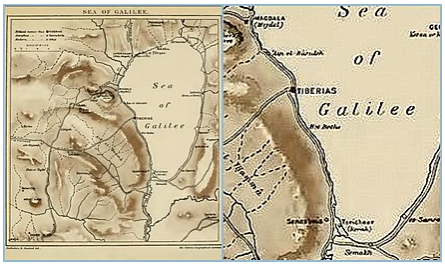

Som respons til denne jødiske seieren i Narbata, så slo legionen i Syria seg sammen med romerne i nabo byen Skytia, og de prøve å kvele opprøret der. De syriske romerne klarte å ta over store områder i nordre Judea og i Galilea som hadde gjort opprør mot Rom – uten for store anstrengelser. Men romerne hadde spredt sine styrker for mye utover og fortynnet dermed sitt overtak, og de ble□□ overmannet i bakholds-angrep nær kysten av Judea i slaget ved Ben-Horon. Dette ble regnet som en stor seier for opprørerne. De syriske romer-legionærene flyktet fra sine utposter tilbake til Syria.

Keiser Nero ble meget sint over framgangen til disse opprørerne, sendte sin general, Vespasian, med en stor hærstyrke for å knuse opprørs-styrkene og straffe innbyggerne i Judea provinsen.

Vespasian og hans sønn Titus fikk med enda flere romerske hærstyrker, og de drepte nesten alle opprørere i regionene Cæsarea□□ og nordre Galilea. Omtrent 10 000 jøder ble drept eller sendt inn i slaveri.

ISRAELS OG JERUSALEMS UNDERGANG 70 E. Kr.

De overlevende jødiske opprørerne flyktet fra Cæsarea opp til Jerusalem; der hadde jødene sluttet å betale tempel-skatt, og de drepte enhver romersk soldat som var stasjonert der.

Selotene overkjørte den romerske hær avdeling fra Jerusalem. Dette var en oppmuntrende seier for det jødiske folket – samtidig som antall seloter i byen økte i antall. Denne form for jødisk overtak mot romerne ble kortvarig.

I løpet av år 67, hadde Vespasian og Titus med sine styrker tatt tilbake hele Judea og drept alle overlevende opprørere. De jødiske festningsverkene ved Jodapata, etter en beleiring på 47 dager, kom igjen under romersk kontroll. Og nå marsjerte de mot Jerusalem.

De jødiske ledernes positive perspektiv, hovedsakelig saddukeerne i Jerusalem, hadde skiftet fra lettelse…over til panikk! De visste nå at opprøret ville ikke bli noen suksess på lenge enda, og de ba selotene å overgi seg uten motstand, for å spare så mange jødiske liv som mulig. Men selotene nektet.

På grunn av denne hendelsen er det at saddukeernes klasse ble utslettet, av jødene selv. De antok at overgivelse ville komme dersom de mer moderate jødiske ledere vant fram overfor mannen i□□ gata. Derfor, for å statuere et eksempel, så tok selotene og de fanatiske sikarene i samlet hop – og drepte dem offentlig og hang opp deres kropper slik at alle kunne se hva som ville skje med slike som prøvde å tale om forsoning med romerne. De moderate□□ lederne i □□ Jerusalem ved starten av opprøret i 66 hadde alle blitt drept innen 68, og ikke en eneste var drept ved romernes hender.
Kort tid før beleiringen av Jerusalem, brøt det ut en borgerkrig i Roma. Vespasian ble den nye keiseren i 69 e. Kr., og Titus, nest-kommanderende i krigen, tok ledelsen av hæren. Romerne stod nå ved Jerusalems porter i år 70 og hadde beleiret dem helt.
Når da panikken helt hadde grepet dem, var det ingen vei tilbake. Selv om selotene ville prøve å vinne, visste de at en strøm av ulike meninger om situasjonen innen de jødiske opprørerne, var et hinder for at selotene kunne ha ledelsen i Jerusalem. De ønsket total krig i stedet for en krig som ville føre til forhandlinger slik noen hadde planlagt. Johannes av Giskala, lederen av selotene, besluttet å engasjere hele befolkningen i krigen – ved å brenne avlinger□□ og tørrmat, som saddukeerne og fariseerne hadde lagret opp for å takle beleiringen fra Rom.
Dette virket opptil en viss grad. I henhold til Josefus, så var det nesten en□□ million mennesker (menn, kvinner, barn!) som ville gå i forsvar for byen. Det hadde også katastrofale følger: Byens innbyggere og soldatene sultet, og mange led av underernæring.
Ettersom dagene gikk, innså den romerske hær at den eneste mulighet til å erobre byen var å sette opp leir utenfor murene. Det gjaldt å sloss på kortest mulig avstand. Alle som forsøkte å rømme fra byen, ble korsfestet eller spikret på en oppsatt vegg som vendte mot byen. Vettskremte, så visste nå den jødiske befolkningen bakenfor□□ murene at de måtte enten sloss eller løpe en høy risiko for å bli drept på den mest nedverdigende måten en kunne tenke seg.

DET ENDELIGE SLAGET MOT JERUSALEM
SØNDAG 10. SEPTEMBER ÅR 70

Etter syv måneders tett kamp der romerne stod like utenfor murene, klarte de å slå en bresje i muren. Sommeren år 70 strømmet romerhæren inn i byen. Dette skjedde på den selvsamme kalenderdag som Babylons hær i 586 f. Kr. hadde tatt Jerusalem, søndag den 10. september etter vår kalender. Den overlegne romerhæren viste sin styrke ved å tvinge selotene til å sloss i byens gater. Romerne ødela og brente byen og slo ned og drepte opprørerne for fote.

Selotene og sikari-fanatikerne tok tilflukt i tempelet. Den romerske legion, satte fyr på bygningen. Stedet som hadde gitt tusener av jøder håp ble ødelagt. Gud, slik det kunne se ut, var ikke lenger 'tilstede' i byen. Dette var det mest ødeleggende slaget imot Judea. Resten av byen ble plyndret og brent ned like etter at tempelet var ødelagt. Romerne knuste den resterende motstanden fra opprørerne, og byen ble fullstendig tatt under romersk kontroll igjen.

Josefus hevdet at over en million jøder ble drept. Jødiske folk ble solgt som slaver og mange ble tatt til Roma. 70 000 jødiske slaver ble satt til å bygge Colosseum arena. I Judea var tempelet helt lagt flatt til jorden – som Jesus profeterte, det ble ikke levnet sten på sten. Det ble aldri gjenoppbygd senere i historien. Dette førte til, i sin tur, at det oppsto en ny type jødisk religion: Den Rabbinske Judaismen, som historikerne kaller det. Det var heretter Rabbinerne som kom i ledelsen, i det de tok over for det embete som tidligere bare Ypperste Presten innehadde. Synagogen ble dermed senter for jødisk liv og kultur, og med diasporaen (landflyktigheten) ble det Toraen (de fem Mose bøkene) som ble den mest verdifulle kilden for det jødiske folket.

I vår tid har Israels innbyggere en overvekt på *80 prosent tilhengere til Talmud*, som er landets religion. Talmud er fariseer-klassens tolkninger av Toraen for det meste. Dessverre hører det med til bildet, at en finner Jesus *bespottet og hånet* i Talmud, som en som brenner/koker i evig pine i ekskrementer. Og han er en uekte sønn mellom Miriam (Maria) og en romersk centurion!

Med andre ord, Jesus blir spottet og trampet på av hoveddelen av dagens jødedom, ja, han blir forbannet av disse.

Var det ikke Jesus som sa: *«Heretter skal dere ikke se meg før dere sier, Velsignet er ham som kommer i Herrens navn»* - han siterte fra Salme 118, påskesalmen i jødedommen.

Jeg vil avslutte min historikk om Israels store fall og ødeleggelsen i år 70, med å sitere fra Jesu kjente profetiske lignelse om «Kongens Utsendinger» i Matt. 22, 2-7. Det tradisjonelle er å kalle lignelsen for 'Kongesønnens Bryllup' – men i effekt så er dette vektlagt mot *de tjenerne som ble sendt ut for å innby til bryllupet, - nemlig APOSTLENE:*

«Jesus tok igjen til orde og talte til dem i lignelser. Han sa:

2 Himlenes rike er å ligne med en konge som gjorde bryllup for sønnen sin.

3 Han sendte tjenerne sine ut for å kalle de innbudte til bryllupet. Men de ville ikke komme.

4 Da sendte han andre tjenere ut, og sa: Si til de innbudte: Se, jeg har gjort i stand mitt måltid, oksene og gjøfeet er slaktet, og alt er ferdig. Kom til bryllupet!

5 Men de brydde seg ikke om det og gikk sin vei, en til sin åker, og en til sin handel.

6 Men andre la hånd på tjenerne hans, de mishandlet dem og slo dem i hjel.

7 Da ble kongen harm, han sendte ut sine krigshærer og drepte disse morderne og satte ild på byen deres».

Blant tilhørerne da Jesus talte dette, befant seg mange fariseere/saddukeere – hans svorne motstandere. De ble rasende, for de skjønte at han talte om dem.

Med hensikt framhever jeg vers 6 og 7, for der finner vi ødeleggelsen av Jerusalem og ergo derfor også Israel i det samme.

Tjenerne var apostlene og kongen var Jesus (han var både Sønn og konge) – og apostlene ble forfulgt, plaget og drept. Jakob ble drept av Herodes Agrippa I i år cirka 44. Apg. 12, 1-3 sier følgende:

*«På denne tid la kong Herodes hånd på noen av menigheten og **mishandlet dem (dette innebar pisking og fengsling)**. 2: Jakob, Johannes' bror, drepte han med sverd (han utførte drapet selv). 3: Og da Herodes så at det var til glede for jødene, gikk han videre og grep også Peter. Det var i de usyrede brøds dager.»*

Kongen gjorde dette altså i en ***høytid da det var mange folk i Jerusalem***. Ikke bare drap, men flere av de andre brødrene i apostel-miljøet ble fengslet og pisket. Dette var cirka 16 år etter pinsedag i Apg. 2.

I år 44 – da Herodes holdt sin tale til sine politiske uvenner, folkene fra Tyrus og Sidon, mens han bodde i Cæsarea, - fordi de ba ham om å gjenåpne forbindelsen til Judea pga. varehandelen de var avhengige av – gjorde denne onde Agrippa I en gedigen dødssynd helt offentlig, vi leser Apg. 12, 21-23:

«På en fastsatt dag kledde så Herodes seg i kongelig skrud. Han satte seg på sin trone og holdt en tale til dem. 22: Folkemengden ropte: Dette er Guds røst, ikke et menneskes! 23: Straks slo en Herrens engel ham, fordi han ikke gav Gud æren. Han ble fortært av ormer (innvollsorm)og døde.»

Historikere fastslår at Herodes Agrippa I døde i år 44, og

ble erstattet med Agrippa II, han som tok Paulus i forhør, Apg. 26.

Jesu ord var sanne…de forfulgte og drepte hans utsendinger, for hvilket Guds vrede skulle komme over nasjonen og Jerusalem bli brent ned. Men ikke helt ennå. *Flere av utsendingene skulle bli drept og plaget.*

Slik som det skjedde i hht. Flavius Josefus, fortalt i hans bokverk. Det hadde seg slik at mens Paulus var i Roma i ankesaken innfor Nero (år 60-62) ble Festus syk. Han dro til Roma i 63 og han ble ikke frisk men døde etterpå…omkring 64.

Festus' fravær fra sin stilling som prokurator i Judea skapte et kortvarig vakuum, der ingen leder fra Roma kunne holde oppsyn med hva prestene i tempelet foretok seg. De var jo *underlagt prokurators myndighet* og kunne ikke straffe-forfølge noen uten at han hadde gitt tillatelse til det. Slik vi også kan se i saken mot Jesus da Pontius Pilatus var prokurator. Han var den som bestemte og hadde det siste ordet i enhver sak.

Det var Ananias II (han som fikk Paulus slått i ansiktet, se Apg. 23, 1-3) som var ypperste-prest da Festus døde. Han var av saddukeer klassen, og hadde overtatt embetet fra *Josefus Ben Camydus*.

Nero fikk sendt bud til sin leder i Aleksandria, Egypt, nemlig ***Lucceius Albinus***, for å la ham ta plassen etter Festus. Men det ble altså et tidsrom/vakuum i dette skiftet, og dermed gav Ananias II seg inn på å ta livet av Jakob, leder av Jerusalem forsamlingen (og Herrens bror!) samt de eldste-lederne som var med Jakob. Han fikk dem innfor Sanhedrin rådet og dømte dem til døden ved steining. Da gjorde denne illgjerningen at det toppet seg hos Gud, og han gav opp Israel for at de skulle bli ødelagt slik Jesus hadde advart om i Matt. 22. Forsamlingen ble delvis oppløst da mange flyktet. En legende oppsto om dette, og det er uvisst om den er helt sann, men det påstås i denne legenden at de flyktet opp til Pella i Dekapolis provinsen.

Lucceius Albinus fikk jo vite om dette ulovlige inngrepet fra Ananias II og i sinne over dette fikk han avsatt ham fra preste-embetet ved å skrive til Agrippa II. En delegasjon hadde kommet ridende fra Jerusalem og møtt Albinus halvveis på reisen opp fra Aleksandria og gitt ham den grelle nyheten, sier historikerne.

Paulus var da i Roma og hadde akkurat skrevet Efeserbrevet og Kolosserbrevet der han erklærer en ***ny tidshusholdning***, den med Guds nåde for hele verdens folk og ikke lenger bare for jøder; og at Mose lov med bud og forskrifter nå er avskaffet/kastet bort for godt! Ef. 2, 14-15. Da begynte tiden med nådeevangeliet slik vi kjenner fra Paulus, hedningenes apostel.

I Apostelgjerningenes tid er det ***<u>dermed historisk bevist</u>***

og godtgjort, at alt som da foregikk hadde å gjøre med Israel og løftet om at de skulle bli et tusenårig kongerike med Jesus som deres konge på Sion. Jesus profeterte jo om disse drapene og forfølgelsene av *'Kongens utsendinger'* (jødenes konge!) og som pågikk i HELE Apostelgjerningenes historie. Og i denne perioden var også Mose lov intakt sammen med Den nye Pakt til Israel, Hebr. 8-9. Menighetens tid med det frie nådeevangelium *fantes ikke* i tiden med Apostelgjerningene. Bare Paulus ble betrodd dette, og da ikke før Israel var falt ifra Gud slik vi her lærer.

Menigheten har ikke Jesus som konge. Vi har Jesus som Hode for menigheten, som er hans legeme, kalt av Paulus for 'Ett nytt menneske', Ef. 2, 15. Dette nye menneske ble til ved at Kristus *fjernet Mose lov* ved sin død på korset, og skapte fred slik at jøde og hedning ved troen nå er uten skille, de er likestilt. Men i aposteltiden var det 'Jøde først, så greker' (Rom. 1, 16).

Paulus ble ***siste skanse for Israel*** da han konfronterte Sanhedrin i Roma i år 60 etter å ha overlevd skipbruddet på Malta, Apg. 27-28. Men heller ikke de ville virkelig (som en enhet) omvende seg til tro på Jesus som Messias. Dette lagt sammen med de stygge drapene i Jerusalem i år 64, gjorde at Gud sa stopp. Israel *falt fra* som en nasjon for Gud, og i den mørke horisonten var dommen over dem på vei til å fullbyrdes. De endte i en katastrofe av dimensjoner, ja så til de grader at de faktisk ble sendt til Egypt som slaver, flere tusen av dem, og oppfylte 5. Mos. 28, 68 og som nevnes av Josefus i hans bokverk om «Jødenes Krig». Slavemarkedet i Aleksandria kollapset som følge av dette, og ingen ville kjøpe!

Per dags dato befinner Israel seg i akkurat samme status: De er *falne* fra deres Gud…ja i snart 2000 år har det vært slik. De vil ikke høre på Herren, ikke høre på kristenheten og dens vitnesbyrd i nådeevangeliet, og de tviholder på en falsk religion, Talmud, der Jesus spottes og baktales på det verste. Det hele er så trist.

Derfor må Gud sende den store trengselstiden over landet, for å betvinge dem til å vende seg til ham….profetert av Jeremia 30, 7 – der han kalte dette for *«..en trengselstid er det for Jacob, men han skal bli frelst fra den.»*
Jesus gjentok Jeremia-profetien i Matt. 24,21: «For da skal det bli en trengsel så stor som det ikke har vært fra verdens begynnelse inntil nå, og heller ikke mer skal bli!»